

REGULERING AV FISKET ETTER ROGNKJEKS I 2023

Fiskeridirektøren har forelagt Sametinget forslaget til regulering av fisket etter norsk vårgytende sild i 2023, jf. lov 12. juni 1987 nr. 56 om Sametinget og andre samiske rettsforhold (sameloven) § 4-3. Sametingets innspill blir vedlagt i sin helhet.

Ny forskrift om fiskeritillatelse og kvotefaktorer har vært på høring i 2022, og er til behandling i Nærings- og fiskeridepartementet. Forslaget til regulering av fisket i 2023 er basert på gjeldende regelverk.

1 SAMMENDRAG

Fiskeridirektoratet har ikke utført nye målinger i 2022 for fastsettelse av ny omregningsfaktor. Den administrative omregningsfaktoren på 5,54 vil derfor bli videreført i 2023. Det tas sikte på å utføre flere målinger i 2023 for å kunne sette en endelig faktor fra 2024.

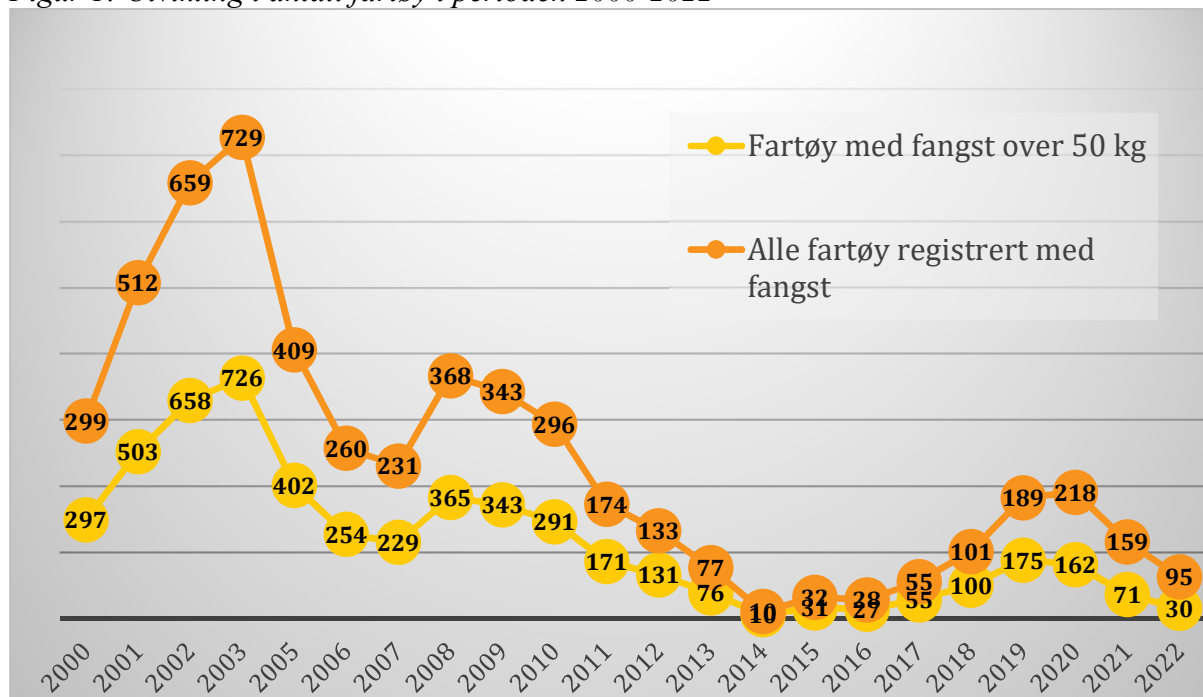
Havforskningsinstituttet har gjennom sitt kvoteråd brukt en omregningsfaktor på 3,3, denne er basert på målinger av rognkjeks (hunnfisk) fanget i islandske farvann. Fiskeridirektoratet har invitert Havforskningsinstituttet med på arbeidet med målinger og beregninger av omregningsfaktor for rogn av rognkjeks som vil bli gjennomført i første halvår av 2023. Målet er at Fiskeridirektoratet og HI skal bli omforente ved bruk av omregningsfaktor.

Fiskeridirektøren foreslår å videreføre en maksimalkvote på 7 500 kilo utlirvirket rognkjeksrogn i 2023.

2. KORT HISTORIKK

Figur 1 er en grafisk fremstilling over utviklingen i antall fartøy (registreringsmerker) i perioden 2000-2022. Her inngår alle fartøy som er registrert med fangst av rognkjeks, også bifangst av rognkjeks i annet fiskeri. I tillegg viser figuren antall fartøy som har levert mer enn 50 kg rognkjeks.

Figur 1: Utvikling i antall fartøy i perioden 2000-2022

Kilde: Fiskeridirektoratets landings- og sluttseddelregister per 10. oktober 2022

I 2003 hadde deltakelsen en topp med hele 729 fartøy som var registrert med fangst av rognkjeks. Siden da har aktiviteten sunket med unntak av en liten økning i 2008 og en marginal økning i 2018-2020. I 2008 deltok det flere fartøy på grunn av høyere maksimalkvoter, større etterspørsel etter rognkjeksrogn, samt at mange fartøy var ferdige med torskeknoten da rognkjeksfisket startet. Selv om stor etterspørsel i 2010 og 2011 førte til at minsteprisen på slutten av sesongene nærmest ble doblet per tønne tilvirket rogn, var det kraftig nedgang i deltagelsen og levert kvantum. Årsaken til dette knyttes til dårlig vær, dårlig tilgjengelighet, samt at deler av flåten prioriterte å fiske torsk fremfor rognkjeks. I 2012 var minsteprisene høyere enn på mange år, likevel fortsatte nedgangen. I 2013 gikk deltagelsen ytterligere ned, blant annet på grunn av høye torskekvoter i 2013 og usikkerhet i markedet og prispress på slutten av sesongen i 2012. Fisket var variabelt, men det var godt fiske på to av de viktigste områdene.

I perioden 2014-2017 var det interesse blant fiskerne til å fiske rognkjeks, men kjøperne ville ikke kjøpe rogn på grunn av importørenes krav om miljømerking. Dette gjaldt spesielt det svenske markedet som også var det største. Norge startet da arbeidet med å få rognkjeks miljøsertifisert. Dette arbeidet ble finansiert av Norges Råfisklag, Norges Sjømatråd, Troms fylkeskommune og Sametinget og sertifiseringen startet høsten 2016. I mars 2017 ble det formidlet fra Marine Stewardship Council at fangst etter 1. mars 2017 kunne lagres for så omsettes med miljøsertifikat når sertifiseringen var ferdig i løpet av sommeren/tidlig høst 2017. Rognkjeks ble MSC-godkjent 9. oktober 2017 med tilbakevirkende kraft. Dette førte til økt deltagelse. Deltagelse av fartøy som er registrert med kvantum på minimum 50 kg gikk opp i 2019, men har falt etter dette. Deltagelsen i 2022 er på nivå med deltagelsen i årene uten MSC-godkjenning.

3 FISKET ETTER ROGNKJEKS I 2022

3.1 OPPSUMMERING AV FISKET I NORDLAND OG TROMS OG FINNMARK

Fisket etter rognkjeks i Nordland og Troms og Finnmark er i 2022 regulert med maksimalkvoter på inntil 7 500 kg utilvirket rognkjeksrogn. Deltakervilkårene fra 2021 ble videreført for åpen og lukket gruppe i 2022.

Tabell 1 viser utviklingen i fangst og deltakelse i perioden 2014-2022. Tabellen tar kun for seg fangst omsatt gjennom Norges Råfisklag av fartøy som har levert minst 50 kg rognkjeks gjennom sesongen. Fangst av rognkall og levende rognkjeks er holdt utenfor.

Tabell 1: Utviklingen i fangst og deltakelse i fisket etter rognkjeks i årene fra 2014 til 2022

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Tilvirket rogn (t)	-	5,8	-	0,8	3,0	9,0	2,6	0,3	-
Utilvirket rogn (t)	13,8	44,9	64,7	93,1	178,6	206,7	121,7	77,8	32,5
Rund (t)	-	-	0,3	-	253,1	385,8	633,5	307,0	52,2
Omregnet til utilvirket rogn (t) ¹	13,8	52,2	64,8	94,1	220,1	275,4	219,7	133,5	41,9
Omregnet til rund vekt (t) ¹	92,2	349,2	433,9	630,7	1 474,5	1 845,4	1 471,7	739,5	231,9
Antall fartøy ²	10	31	27	55	100	175	162	71	30

Kilde: Fiskeridirektoratets landings- og sluttseddelregister per 10. oktober 2022

¹ All fangst omregnet til utilvirket rogn og til rund vekt, se omregningsfaktorer kapittel 5.

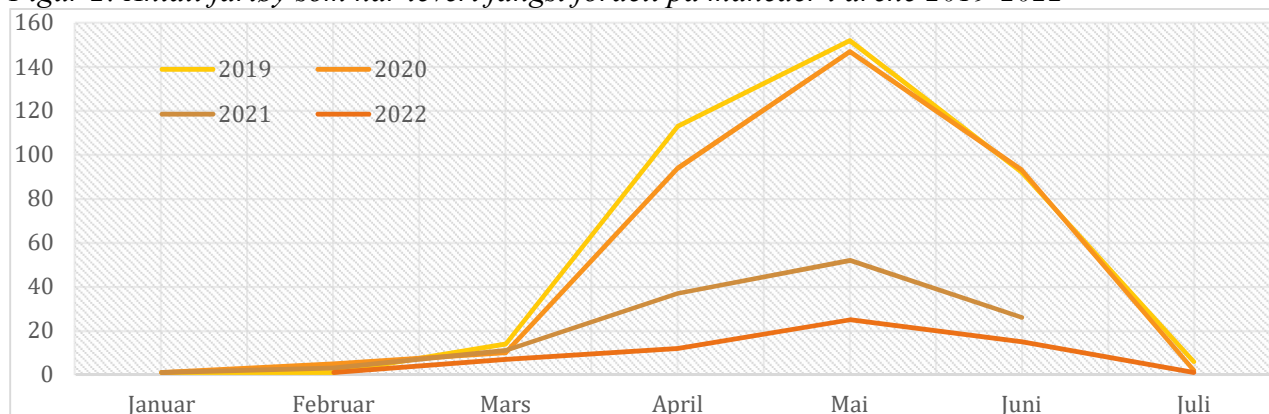
² Antall registreringsmerker.

Som tabellen viser ble total fangst omregnet til utilvirket rogn i 2022 ca. 42 tonn, en nedgang på 69 % i forhold til året før. Det var svært lav deltagelse, kun 30 fartøy er registrert med kvantum over 50 kg rognkjeks i 2022. På grunn av overproduksjon på Grønland og Island de siste årene, samt begrenset marked i Europa har prisene de siste årene blitt redusert. Det har vært begrenset interesse fra kjøperne, dette fordi en del kjøpere i 2021 satt igjen med rognkjeks på lager som ble solgt til redusert pris. Siden de fleste rognkjeksfiskerne også fisker torsk er oppstarten på sesongen avhengig av når de er ferdig med torskefisket. På grunn av usikkerheten fra kjøperne og dårlig vær kom rognkjeksfisket sent i gang.

Trenden fra de siste årene der økt mengde rognkjeks har blitt levert rund er avtakende i 2022. Norges Råfisklag mener at endringen i omregningsfaktor for utilvirket rogn i 2021, sammen med manglende tillatelse til eksport av fisken til Kina, har ført til at andelen som er levert rund har gått kraftig ned.

Figur 2 viser antall fartøy som har levert fangst i de ulike månedene for årene 2019-2022.

Figur 2: Antall fartøy som har levert fangst fordelt på måneder i årene 2019-2022

Kilde: Fiskeridirektoratets landings- og sluttseddelregister per 10. oktober 2022

Som figuren viser, var det registrert fangst på flest fartøy i april og mai. April regnes som hovedsesongen i rognkjeksfisket. Tabellen under viser deltagelse fordelt på lengdegruppe (fangst over 50 kg) i perioden 2017-2022.

Tabell 2: Fangst (t) i rund vekt fordelt på fartøy (lengdefordeling) i perioden 2017 – 2022

Lengde- gruppe	2017		2018		2019		2020		2021		2022	
	Ant.	Fangst	Ant.	Fangst	Ant.	Fangst	Ant.	Fangst	Ant.	Fangst	Ant.	Fangst
Under 7 m	11	139	12	145	19	148	15	96	9	85	8	87
07-9,9 m	16	171	18	206	40	326	32	164	16	139	6	39
10-12,9 m	25	274	68	1 063	112	1 304	110	1 191	41	514	12	106
13 m og over	2	43	2	54	3	61	4	21	3	0	4	0
Ikke oppgitt	1	4		6	1	6	1	3	2	2		
Totalsum	55	631	100	1 474	175	1 845	162	1 476	71	740	30	232

Kilde: Fiskeridirektoratets landings- og sluttseddelregister per 10. oktober 2022

Tabell 2 viser at det er flest fartøy mellom 10 og 13 meter som deltar i dette fisket. Tabell 3 viser minstepriser og gjennomsnittspriser for rogn for årene 2012 til 2022.

Tabell 3: Minstepriser og gjennomsnittspriser for rogn for årene 2012 til 2022

År	Minstepriser (kr) utlirvirket rogn kg	Gjennomsnittspriser (kr) utlirvirket rogn kg
2012	41,00	43,25
2013	30,00	30,00
2014	31,50	32,54
2015	31,50	31,50
2016	31,50	31,50
2017	34,00	34,95
2018	39,00	52,55
2019	47,00 ¹	80,95
2020	Dynamisk minstepris	82,61
2021	48,00	52,81
2022	48,00	54,76

Kilde: Norges Råfisklag per 13. oktober 2022

¹ Dynamisk minstepris per 18. mars 2019.

Den høye gjennomsnittsprisen i 2018, 2019 og 2020 kan i stor grad skyldes økt etterspørsel som følge av MSC-godkjenningen av norsk rognkjeks. Det har vært betydelig lavere priser i 2021 og 2022. Årsaken til dette er store tilførsler av rogn til markedene.

Råfisklaget viser til at det meste av rognen saltes og eksporteres til Europa, da hovedsakelig til Sverige der rogn blir brukt i kaviarproduksjon. Sverige fungerer også som transittland der rogn blir sendt videre til land i EU. Noe av rogn som produseres først i sesongen pakkes og sendes fersk til auksjon i Danmark og havner på restaurantmarkedet.

Skrottene til rognkjeks går til annen anvendelse, hovedsakelig ensilasje.

3.2 FISKET ETTER ROGNKJEKS OG ROGNKALL I HELE LANDET

Tabell 4 viser fangst av rognkall og rognkjeks i årene 2018-2022 over hele landet, ingen begrensning på registrert kvantum per fartøy.

Tabell 4: Fangst i rund vekt (kg) fordelt på art, salgslag og produkttilstand for 2018–2022

ART	Salgslag	Produkttilstand	2018	2019	2020	2021	2022
Rognkall	Fiskehav SA	Levende	497	460	117	74	43
		Rund		267	60	65	18
		Sløyd med hode	1				
	Norges Råfisklag	Levende	568	887	488	575	265
		Rund			4 038	32	102
	Vest-Norges Fiskesalslag	Rund		10			4
		Sløyd med hode		14			
Rognkall Totalt			1 066	1 638	4 703	745	431
Rognkjeks	Fiskehav SA	Levende	863	662	307	396	140
		Rogn	464	687	171		
		Rund	780	591	522	504	825
		Sløyd med hode	5	115	23	2	149
	Norges Råfisklag	Levende	9 744	15 439	16 211	12 456	7 018
		Rogn	1 221 451	1 459 898	837 232	432 676	179 951
		Rund	253 148	386 034	637 009	312 878	56 113
		Sløyd med hode	3 530	32 734	4	112	
	Norges Sildesalgslag	Rund	5 614	33 265	4 747	16 140	4 647
	Surofi	Rund					272
		Sløyd med hode		19	355	65	26
	Vest-Norges Fiskesalslag	Rund	3	4	5	8	38
Rognkjeks Totalt			1 495 601	1 929 448	1 496 586	775 236	249 179
Totalsum			1 496 667	1 931 085	1 501 289	775 981	249 610

Kilde: Fiskeridirektoratets landings- og sluttseddelregister per 10. oktober 2022

¹Skagerakfisk og Rogaland Fiskesalgslag fusjonerte med virkning fra 1.1.2020 og heter nå Fiskehav. Fangsten fra disse to salgslagene er i denne oversikten registrert under Fiskehav SA.

Fangst etter levende rognkjeks og rognkall i 2022 pågår ennå per 10. oktober 2022.

Tabell 5: Fangst i rund vekt (kg) fordelt på rognkall og rognkjeks, samt produkttilstand for årene 2018–2022

ART	Produkttilstand	Fangstår				
		2018	2019	2020	2021	2022
Rognkall	Levende	1 065	1 347	605	649	308
	Rund		277	4 098	97	124
	Sløyd med hode	1	14			
Rognkall totalt rund vekt (kg)		1 066	1 638	4 703	745	431
Rognkjeks	Levende	10 607	16 101	16 518	12 852	7 158
	Rogn	1 221 915	1 460 585	837 403	432 676	179 951
	Rund	259 545	419 893	642 283	329 530	61 895
	Sløyd med hode	3 535	32 868	382	179	175
Rognkjeks totalt rund vekt (kg)		1 495 601	1 929 448	1 496 586	775 236	249 179
Totalt rund vekt (kg)		1 496 667	1 931 085	1 501 289	775 981	249 610

Kilde: Fiskeridirektoratets landings- og sluttseddelregister per 10. oktober 2022

3.3 BRUK AV ROGNKJEKS INNENFOR HAVBRUK

De senere årene har det vært et større uttak av rognkjeks over hele landet som følge av bruk av rognkjeks (kjeks og kall) til å bekjempe lakselus i oppdrettsnæringen. Rognkjeksen beiter på lus i temperaturer ned mot 4 grader, mens berggylt og bergnebb er mer temperaturfølsomme og derfor mindre egnet til bruk i kaldere områder. Berggylt og bergnebb blir i hovedsak brukt fra Trøndelag og sørover, mens rognkjeks brukes over hele landet.

Mange oppdrettsanlegg har brukt rognkjeks. Ved bruk av rognkjeks er det yngelen på ca. 7 cm som benyttes. For å produsere yngel bruker man villfanget kjeks og kall som stamfisk. Oppdrettere av rognkjeks ønsker å levere yngel hele året. Det er da behov for tilgang på stamfisk hele året, noe som har ført til at Fiskeridirektoratet de siste årene har mottatt noen søknader om fangst av rognkjeks i de regulerte områdene utenom fangstperioden.

Tabell 6 viser fangst av levende rognkall og rognkjeks til bruk i oppdrett fordelt på salgslag for de fem siste årene.

Tabell 6: Fangst av levende rognkall og rognkjeks til oppdrett fordelt på salgslag¹ 2018-2022

ART	Salgslag	2018		2019		2020		2021		2022	
		Kg	%	Kg	%	Kg	%	Kg	%	Kg	%
Rognkall	Fiskehav SA	497	47 %	460	34 %	117	19 %	74	11 %	43	14 %
	Norges Råfisklag	568	53 %	887	66 %	488	81 %	575	89 %	265	86 %
Rognkall Totalt		1 065	100 %	1 347	100 %	605	100 %	649	100 %	308	100 %
Rognkjeks	Fiskehav SA	863	8 %	662	4 %	307	2 %	396	3 %	140	2 %
	Norges Råfisklag	9 744	92 %	15 439	96 %	16 211	98 %	12 456	97 %	7 018	98 %
Rognkjeks Totalt		10 607	100 %	16 101	100 %	16 518	100 %	12 852	100 %	7 158	100 %
Totalsum		11 672		17 448		17 124		13 501		7 466	

Kilde: Fiskeridirektoratets landings- og sluttseddelregister per 10. oktober 2022

¹Skagerakfisk og Rogaland Fiskesalgslag fusjonerte med virkning fra 1.1.2020 og heter nå Fiskehav.

Som tabell 6 viser blir rognkjeks i hovedsak omsatt gjennom Norges Råfisklag. Når det gjelder rognkall omsatte Skagerrakfisk i årene før 2018 størstedelen av kvantumet. I årene

etter dette har Norges Råfisklag stått for en stor del av omsetningen. Siden fisket for 2022 ennå ikke er ferdig forventes en ytterligere økning av kvantumet for 2022.

Ifølge Fiskeridirektoratets Akvakulturregister var det den 13. oktober 2022 registrert 48 selskap (kommersielle tillatelser) som til sammen innehar 77 tillatelser for oppdrett av rognkjeks (stamfisk, settefisk og matfisk). Tabell 7 viser antall selskap som har solgt oppdrettet rognkjeks som rensefisk til oppdrettsnæringen.

Tabell 7: Antall selskap, kvantum og verdi på solgt oppdrettet rognkjeks til matfiskprodusenter av laks og regnbueørret i årene 2013-2021

År	Antall selskap	Kvantum (mill. stk.)	Verdi (mill. kr)
2013	10	1,954	27,717
2014	11	3,457	52,858
2015	17	13,385	237,468
2016	21	15,858	289,169
2017	27	30,286	552,236
2018	24	28,986	601,815
2019	24	39,054	818,886
2020	29	35,677	676,603
2021 ¹	28	27,273	510 130

Kilde: Fiskeridirektoratets Statistikk for akvakultur per 13.10.2022

¹ Foreløpige tall.

Tall for 2021 er foreløpige. Fiskeridirektoratet har ikke opplysninger for 2022.

4 BESTANDSUTVIKLING

Etter forespørsel fra Fiskeridirektoratet har Havforskningsinstituttet for 2023 kommet med anbefalt uttak både i rå rogn og i rund vekt.

Havforskningsinstituttet anbefaler at samlet fisket kvantum i 2023 ikke overstiger 400 tonn rå rogn, dette tilsvarer 1 320 tonn rognkjeks (rund vekt). Her har Havforskningsinstituttet brukt en omregningsfaktor på 3,3, tilsvarende en gonadeandel på 30 % per hunnfisk (Kennedy and Jonsson, 2017). Denne omregningsfaktoren er basert utelukkende på hunnfisk.

På HI sin hjemmeside står det følgende:

HI sitt råd

Rådet fra Havforskningsinstituttet er at reguleringstiltak skal sikre at samlet fisket kvantum ikke overskrider 400 tonn rå rogn. Dette tilsvarer 1 320 tonn rognkjeks (rundt vekt). I scenariet som er beskrevet i figur 5 i fullstendig råd, hvor fiskedødeligheten (Fproxy) er beregnet med kun fisk fra Norskehavet, ligger Fproxy under 5 % (estimert Fproxy= 2,5 %). Gitt bestandsestimater i Norskehavet og Barentshavet, konkluderer vi med at rådet vil være å beholde anbefalt kvote på samme nivå som i 2022.

Fangst

I 2022 var kvoten 7 000 kg rogn per båt, men deltakelsen var svært lav (41 båter, fra 83 båter i 2021). I 2022 tilsvarte dette et maksimalt potensielt uttak på 287 tonn rogn. Landingene i 2022

ble totalt 44 tonn rogn, tilsvarende 15 % av totalt tillatt kvantum. Gitt den lave deltakelsen i fiskeriet er nå maksimalt potensielt uttak under grensen for maksimalt uttak anbefalt av HI.

Historisk bestandsutvikling

Biomassindeksen av rognkjeks i Norskehavet har økt siden i fjor. Antall fisk i Norskehavet er nå estimert til omtrent samme nivået som i 2020, og usikkerheten (konfidensintervallene) er noe lavere. Tallene for Barentshavet var svært lave i 2021, og der er ikke data for 2022. Estimert antall fisk, både voksne og yngel, har variert betydelig gjennom årene, men siden 2014 har tallene vært svært lave, på nivå tilsvarende det på 80-tallet. Estimert antall voksne i Barentshavet økte bare marginalt fra 2020 til 2021, som er bekymringsfullt.

Ventet bestandsutvikling

I Norskehavet nærmer gytepotensialet (SSBNH = 16 267 tonn rogn) seg referansenivået (SSBrefNH = 14 652 tonn rogn). I Barentshavet har gytepotensialet vært vedvarende under referansenivået i flere år. Dette var fortsatt tilfelle i 2021 (SSBBH: 7 302 tonn rogn; SSBrefBH: 12 279 tonn rogn). Tallene for gytepotensialet for Barentshavet i 2022 var ikke tilgjengelige i oktober.

Bestandsestimatene fra Barentshavet er lave og under referansenivået. Estimaten som er brukt i vurderingen er imidlertid relativt stabile, og fisketrykket, selv når man tar hensyn til kun Barentshavet, er lavt og under 5 %. Fiskepresset i 2022 var estimert til 0,2% basert på rogn, og til 0,1% basert på antall fisk.

For nærmere informasjon, se vedlagte råd.

5 OMREGNINGSFAKTOR

Siden rognkjeks i økende grad har blitt landet i rund tilstand de siste årene, så Fiskeridirektoratet våren 2020 at den etablerte omregningsfaktoren på 6,7 kunne synes å være for høy. Dette medførte en bekymring over at kvantum rogn, og dermed kvotefratrekket, ble underestimert og økte sannsynligheten for overfiske av den anbefalte kvoten. Da dette ble oppdaget ble det sendt ut en bestilling til Fiskeridirektoratets regioner om å gjennomføre målinger ved landing av rognkjeks i 2020, for å kunne etablere en ny omregningsfaktor for produktet. Målingene lot seg imidlertid ikke gjennomføre på grunn av koronaepidemien.

Problemstillingen ble så tatt opp på reguleringsmøtet høsten 2020. For nærmere informasjon se sak 13/2020 Regulering av fisket etter rognkjeks i 2021 kapittel 5. I høringen ble det informert om at Fiskeridirektoratet ville vurdere å sette en administrativ faktor for sesongen 2021 i påvente av målinger og beregninger av ny omregningsfaktor.

Fiskeridirektoratet besluttet 15. januar 2021 å fastsette administrative omregningsfaktorer for rogn av rognkjeks. Omregningsfaktoren for utilvirket rogn av rognkjeks ble endret fra 6,70 til 5,54. Det ble samtidig nødvendig å endre omregningsfaktoren for saltet og sukkersaltet rogn av rognkjeks fra 8,30 til 6,65 fordi faktoren for dette produktet avhenger av faktoren for utilvirket rogn.

Tabell 8: Oversikt over omregningsfaktorer

Produkttilstand	Utrekning	Omregningsfaktor	
		Til 14.01.2021	Fra 14.01.21.
Rund til utilvirket	Dividert	6,7	5,54
Tilvirket til utilvirket	Multiplisert	130/105	130/105
Tilvirket til rund	Multiplisert	8,3	6,65
Utilvirket til rund	Multiplisert	6,7	5,54

Fiskeridirektoratet gjennomførte målinger på rognkjekslandinger i Nordland og Troms og Finnmark gjennom sesongen 2021. På grunn av pandemien ble det kun gjennomført 7 målinger på omregningsfaktorer av rogn; 4 målinger i Troms og Finnmark og 3 målinger i Nordland. Disse målingene ga en gjennomsnittlig omregningsfaktor for rogn av rognkjeks på 4,92 relatert til kvantum hunner og 5,53 for rogn av rognkjeks relatert til kvantum hunner og hanner. Materialet var imidlertid ikke tilstrekkelig til å kunne fastsette en ny omregningsfaktor for rogn av rognkjeks. Fiskeridirektoratet registrerte imidlertid at ingen prøver fra landinger fangstet i Troms viste innblanding av rognkall, mens prøver fra landinger i Nordland hadde innblanding av rognkall. Samlet sett for alle landingene som inngikk i målingene utgjorde rognkall 2,6 % av landet kvantum.

Grunnen til opprinnelig faktor på 6,7 var en antagelse om at det ble levert 50 % av hvert av kjønnene (rognkall og rognkjeks). Fangster uten innblanding av rognkall vil derfor gi en lavere omregningsfaktor enn fangster der det er innblanding av rognkall. Endring av maskevidde på rognkjeksgarn har imidlertid medført at andel rognkall i garnene har gått ned. Det er imidlertid viktig at rognkall i garnene blir registrert på sluttseddel.

Fiskeridirektoratet har ikke utført nye målinger i 2022. Den administrative omregningsfaktoren på 5,54 vil derfor bli videreført i 2023. Det tas sikte på å utføre flere målinger for å kunne sette en endelig omregningsfaktor fra 2024.

Havforskningsinstituttet har gjennom sitt kvoteråd brukt en omregningsfaktor på 3,3, og denne er basert på målinger av rognkjeks (hunnfisk) fanget i islandske farvann. Fiskeridirektoratet har invitert Havforskningsinstituttet med på arbeidet med målinger og beregninger av omregningsfaktor for rogn av rognkjeks som vil bli gjennomført i første halvår av 2023. Målet er at Fiskeridirektoratet og HI skal bli omforente ved bruk av omregningsfaktor.

6 REGULERINGSTILTAK I 2023

6.1 DELTAKELSESKRITERIER

Det ble i 1998 innført deltagerbegrensning for fartøy på eller over 13 meter største lengde i fisket etter rognkjeks i Nordland og Troms og Finnmark. Bakgrunnen for dette var at en ønsket å forbeholde dette fisket til små kystnære fartøy. For å hindre en oppbygging av fartøy over 13 meter ble fisket lukket og man innførte en regel om at det ikke er anledning til å erstatte fartøy over 13 meter. For fartøy under 13 meter er fisket åpent. Kriteriene for å delta i fisket i åpen og lukket gruppe fremgår av den årlige forskrift om deltagelse i kystfartøygruppens fiske (deltakerforskriften).

De siste årene har kun 2 fartøy oppfylt aktivitetskravet for å delta i lukket gruppe. Aktivitetskravet innebærer blant annet et krav om at fartøyet må være på eller over 13 meter største lengde, samt at eier av fartøyet har fisket og levert rognkjeks med dette fartøyet i ett av de tre siste årene. Disse to fartøyene har ikke deltatt i rognkjeksfisket i 2021 og 2022.

Dersom gjeldende deltakervilkår videreføres i 2023 oppfyller disse to fartøyene kriteriene for å delta i lukket gruppe også i 2023.

6.2 MAKSIMALKVOTE

Siden 2006 har maksimalkvoten vært angitt i kilo utilvirket rognkjeksrogn. Før den tid var kvoten angitt i liter utilvirket rognkjeksrogn. Rognkjeks har tradisjonelt har vært levert som rogn, da i hovedsak utilvirket rogn. I årene etter at MSC-sertifiseringen kom på plass har imidlertid en stadig større andel av fisket kvantum vært levert rund, se tabellen under.

Tabell 9: Oversikt over levering av rognkjeks fordelt på produkttilstand

Produkttilstand	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Tilvirket rogn (t)	-	5,8	-	0,8	3,0	9,0	2,6	0,3	-
Utilvirket rogn (t)	13,8	44,9	64,7	93,1	178,6	206,7	121,7	77,8	32,5
Rund (t)	-	-	0,3	-	253,1	385,8	633,5	307,0	52,2

Kilde: Fiskeridirektoratets landings- og sluttseddelregister per 10. oktober 2022

For 2022 ser man at andelen runde leveranser har gått ned. Råfisklaget har forklart nedgangen med innføring av den administrative omregningsfaktoren sammen med manglende tillatelse til eksport av skrotten til Kina.

Den økte andelen leveranser av rund rognkjeks gjorde at Fiskeridirektoratet høsten 2021 tok opp spørsmålet om maksimalkvoten bør settes i rund vekt istedenfor utilvirket rogn. Det ble varslet om at Fiskeridirektoratet skulle se på dette i 2022 og problemstillingen skulle drøftes i reguleringsmøtepapirene for 2023. Siden det ikke er foretatt målinger i 2022, og det tas sikte på å se på omregningsfaktorene sammen med Havforskningsinstituttet (se kapittel 5) i 2023, vil dette arbeidet utsettes til høsten 2023.

Tabell 10 viser maksimalkvotens størrelse, antall fartøy totalt og antall fartøy som har fisket maksimalkvoten i årene 2012–2022.

Tabell 10: Størrelse på fastsatt maksimalkvote, antall fartøy totalt, antall fartøy som har fisket hele maksimalkvoten og hvor stor prosentandel dette utgjør i årene 2012–2022

År	Maksimalkvote	Totalt antall fartøy	Ant. fartøy ferdige med maksimalkvoten	Prosent
2012	2 500 kg	131	18	13,7 %
2013	3 000 kg	76	24	31,6 %
2014	3 500 kg	10	0	0,0 %
2015	3 500 kg	31	0	0,0 %
2016	4 000 kg	27	3	11,1 %
2017	4 000 kg	55	4	9,1 %
2018 ¹	4 000/7 000 kg	100	19/0	18,8 %/0 %
2019	5 000 kg	175	2	1,1 %
2020	5 000 kg	162	5	3,1 %
2021	5 000/7 500 kg	71	8/1	11,3%/1,4 %
2022 ²	7 500	30	0	0,0 %

Kilde: Fiskeridirektoratets landings- og sluttseddelregister per 13. oktober 2022

¹Kvoteøkning – antall ferdig med maksimalkvoten på 4 000 kg.

²Kvoteøkning – antall ferdig med maksimalkvoten på 5 000 kg og 7 500 kg.

Som oversikten over viser har svært få fartøy fisket hele kvoten sin de siste årene. Selv om det har vært god etterspørsel og rekordhøye priser i tiden etter at sertifiseringen var på plass har deltagelsen ikke tatt seg opp, derimot har den fra og med 2020 gått ned. I 2022 er det bare 30 fartøy som er registrert med kvantum over 50 kg. Kun ett fartøy har levert over 5 000 kg rogn.

Fiskeridirektoratet synes det er beklagelig at deltagelsen i fisket etter rognkjeks er blitt så redusert de siste årene. Den lave deltagelsen i 2022 kan knyttes til årsaker som dårlig vær, dårlig tilgjengelighet, samt prioritering til å fiske torsk evt. kongekrabbe fremfor rognkjeks. Det var videre usikkerhet knyttet til leveranser. På grunn av overproduksjon fra Grønland og Island var kjøperne tilbakeholden og Råfisklaget rådet fiskerne til å ha avtale med kjøper før de startet fisket. Hvordan markedet og etterspørselen vil være i 2023 er vanskelig å si. På bakgrunn av erfaring med deltagelse og kvoteutnyttelse de siste årene der det har vært perioder med svært høye priser uten at man har vært nær å nå anbefalt uttak på 400 tonn utilvirket rogn, kan vi ikke se noen risiko med å videreføre størrelsen på maksimalkvoten i 2022 til 2023.

Fiskeridirektøren foreslår å videreføre maksimalkvote på 7 500 kilo utilvirket rognkjeksrogn i 2023.

6.3 REGULERING AV FISKET ETTER ROGNKJEKS SØR FOR NORDLAND

Fiskeridirektøren viser til kapittel 3.3 om bruk av rognkjeks innenfor havbruk, og kapittel 4 om bestandssituasjonen til rognkjeks.

I reguleringspapirene høsten 2020 viste Fiskeridirektoratet til at etaten mottok bekymringsmeldinger knyttet til uttak sør for Nordland, både når det gjelder størrelsen på

uttaket, redskaper som benyttes og det at fisket ikke er regulert til en nærmere begrenset periode. Dette har sammenheng med at rognkjeks de siste årene i økt grad har blitt benyttet på andre områder, herunder som rensefisk i akvakulturnæringen.

Høringsinstansene ble bedt om innspill på om det burde settes ned en arbeidsgruppe bestående av representanter fra forvaltning, næring og salgslag, for å gå nærmere gjennom reguleringen av fisket etter rognkjeks, herunder vurdere behovet for å innføre begrensninger på fisket av rognkjeks sør for Nordland. Tilbakemeldingen fra instansene var at dette var ønskelig.

Fiskeridirektøren har hatt som intensjon å invitere til en slik arbeidsgruppe både i 2021 og 2022. Nedstengingen i 2021 og åpningen av samfunnet etter pandemien i 2022 med mange prosesser som måtte prioriteres, har imidlertid medført at en slik invitasjon ikke har blitt sendt. I forbindelse med at dette er et fiskeri med relativt lav deltagelse og at det i løpet av året er få eller ingen henvendelser fra næringen knyttet til dette fiskeriet, ser vi det ikke som hensiktsmessig å ta en slik gjennomgang på nåværende tidspunkt.

6.4 FANGSTPERIODE

Til reguleringsrådet høsten 2005 foreslo Fiskeridirektoratet å innføre en stoppdato i fisket etter rognkjeks. Forslaget ble begrunnet med at deler av næringen viste til at fangstperioden i noen områder hadde blitt strukket så langt ut i tid, at kun mindre deler av fisket rognkjeks hadde rogn som holdt tilfredsstillende kvalitet. Selv om tidspunkt for innsig og modningsgrad varierer langs kysten av Nord-Norge fant Fiskeridirektøren det likevel mest hensiktsmessig å fremme forslag om at det ble etablert en felles stoppdato.

Departementet fulgte tilrådingen og det ble derfor fra og med 2006 innført en egen stoppdato, 20. juni, i rognkjeksfisket.

Året etter bestemte Fiskeri- og kystdepartementet å innføre en egen stoppdato i Finnmark øst for 26°Ø, denne datoen ble satt til 5. juli. Ifølge departementet var det ingen biologiske forklaringer på at kvaliteten på rognkjeksrogn forringes utover sesongen. Det ble fremhevet at rognkjeks er en porsjonsgyter, noe som gjør at kvaliteten på rognkjeksrogn er ensartet gjennom hele sesongen. Innsig av rognkjeks skjer puljevis, og det er derfor ikke påvist større andel utgytt/delvis utgytt fisk sent i sesongen enn tidligere. Merkeforsøk viste dessuten at rognkjeks som overlever gytingen forlater feltet umiddelbart etter siste gyting. Departementet begrunnet stoppdatoene med at undersøkelser viste at sene innsig av rognkjeks i hovedsak består av førstegangsgytere som er relativt små rognkjeks i motsetning til andregangsgyterne som er større. Relativt flere små rognkjeks utover sesongen er i hovedsak forklaringen på noe avtakende mengde rogn per fisk. Siden gytebestanden først og fremst består av første- og andregangsgytere, og bestandssituasjonen tatt i betraktning på det tidspunkt, var det ønskelig at beskatningen i størst mulig grad ble skjøvet over på andregangsgytere. Dette var også bakgrunnen for bestemmelsen om en minste tillatt maskevidde i rognkjeksgarn.

Med bakgrunn i fangststatistikk ble det sammenliknet tidspunkter for fangstsesong i de ulike områdene. Analysen viste at det var en markert senere sesong i Øst-Finnmark. En senere stoppdato i dette området ville derfor slå mer rimelig ut for fiskerne. Mange fiskere i Øst-Finnmark hadde da forskjøvet sesongen noe lengre utover våren, grunnet større mengder

kongekrabbe på fangstfeltene tidlig på våren. En utsettelse av fisket ville redusere mengden bifangst av kongekrabbe i rognkjeksgarnene. Disse stoppdatoene har vært videreført siden da.

På bakgrunn av konsultasjon fra sametinget desember 2020 der sametinget ba om utvidelse av fiskeperioden for rognkjeks i området øst for 26 grader øst sendte Fiskeridirektoratet saken ut på høring våren 2021. Etter en gjennomgang av innspillene bestemte Fiskeridirektoratet å opprettholde gjeldende stoppdatoer i fisket etter rognkjeks.

Fiskeridirektøren foreslår at disse stoppdatoene blir videreført til 2023.

Fiskeridirektøren vil tilrå at fisket etter rognkjeks i Nordland, Troms og Finnmark vest for 26°Ø stoppes 20. juni 2023.

Fiskeridirektøren tilrår videre at fisket etter rognkjeks i Finnmark øst for 26°Ø stoppes 5. juli 2023.

7 UNGDOMSFISKEORDNINGEN

Etter innføring av stoppdatoer 20. juni og 5. juli, ble ungdomsfiskeordningen avviklet i 2007. Etter anmodning fra Sametinget ble ungdomsfiskeordningen for rognkjeksfiske gjeninnført i 2010. Ordningen er etter dette videreført.

Tabell 11 viser hvor mange ungdommer som har benyttet seg av ungdomsfiskeordningen for rognkjeks i perioden 2012-2022.

Tabell 11: Antall deltagere og fangst av utilvirket rognkjeksrogn (kg) i ungdomsfiskeordningen i perioden 2012-2022

År	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Ant. deltagere	-	1	0	1	-	2	2	2	7	2	1
Kvantum (kg)	-	209	0	209	-	530	960	577	518	404	530

Kilde: Fiskeridirektoratets landings- og sluttseddelregister per 15. oktober 2022

Som tabellen viser, er det generelt liten interesse for å delta i denne ordningen i fisket etter rognkjeks. I 2020 ser man imidlertid at 7 ungdommer deltok i denne ordningen. Alle leverte utilvirket rogn. Totaluttaket var imidlertid mindre enn kvoten til hver av ungdommene. To ungdommer har deltatt flere år.

Ungdomsfiskeordningen i 2022 gjelder perioden 13. juni til og med 19. august. Til forskjell fra de andre artene (unntatt leppefisk) som omfattes av denne ordningen, er fiskeperioden for rognkjeks satt til perioden 1. mai til og med 20. juni vest for 26°Ø, og perioden 1. mai til og med 5. juli i Finnmark øst for 26°Ø.

Innenfor ungdomsfiskeordningen kan det per fartøy og per person fiskes og landes et kvantum som tilsvarer inntil 600 kg utilvirket rognkjeksrogn. Videre må fartøyet være mindre enn 6 meter største lengde.

Ungdomsfiskeordningen fastsettes av Nærings- og fiskeridepartementet og blir ikke hørt i reguleringsmøtet. Dersom ungdomsfiskeordningen blir videreført i 2023 forutsettes det at den også inkluderer rognkjeks. Ungdomsfiskeordningen fastsettes av departementet, og er ikke til behandling i dette saksdokumentet.